

Ûnderwerp	:	Vaarweg Drachten
Beliedsprogramma	:	Gebiedsontwikkeling Hegewarren Vaarwegen
Registraasjenûmer	:	
Behanneljend amtner	:	
Oanlieding	:	Op 27 november 2019 heeft uw Staten GS de opdracht gegeven een onderzoek te starten naar de haalbaarheid van de gebiedsontwikkeling Hegewarren gezamenlijk met het Wetterskip Fryslân en de gemeente Smallingerland. In de scope van dit onderzoek is ook de haalbaarheid van een klasse Va vaarweg naar Drachten en de eventuele synergie met de gebiedsontwikkeling meegenomen. De uitkomsten van dit onderzoek liggen nu voor.
Europese kontekst	:	Er zijn Europese transportsubsidies Ten-T beschikbaar voor de binnenvaart. Er is verkend of de Vaarweg Drachten aanspraak zou kunnen maken op zo'n Ten-T subsidie. Dat lijkt niet het geval omdat Drachten geen deel uitmaakt van een corridor (verbinding tussen het punt waar de goederen binnenkomen en het punt waar de gebruikers/ontvangers zitten. Het Europese Subsidiestelsel is gebaseerd op twee systematieken: één haven verbonden met een achterland óf meerdere zeehavens in verbinding met elkaar.
Koarte gearfetting	:	Binnen het gebiedsontwikkelingsproces van de Hegewarren is onderzocht of er synergie is met het opwaarderen van de vaarweg Drachten naar een klasse Va-tracé. Binnen de daar vooraf over mee gegeven kaders, is geconcludeerd dat de maatschappelijke voordelen van een vaarweg door de Hegewarren, met de kennis van nu, niet opwegen tegen de maatschappelijke kosten en nadelen. Er is wel financiële synergie met het voorkeursalternatief Open en Natuurlijk, maar de grote kwaliteit die ontstaat, zoals de recreatie- en natuurwaarden, gaan grotendeels verloren wanneer er een vaarweg wordt ingepast. Met de kennis van nu is het bovendien niet hard te maken dat een opwaardering naar een klasse Va vaarweg voldoende oplevert. We stellen daarom voor de Vaarweg Drachten vooralsnog niet op te waarderen naar klasse Va via een nieuw tracé. Mochten er in de toekomst toch ontwikkelingen zijn die een klasse Va vaarweg noodzakelijk maken, dan zal dit gezien de geconstateerde negatieve gevolgen niet meer door de Hegewarren kunnen. Dit heeft als consequentie dat de financiële synergie die nu geconstateerd is, er dan niet meer zal zijn. De vaarweg vormt daarmee geen onderdeel van de planfase van de gebiedsontwikkeling Hegewarren.

Beslútpunten	:	PS beslute: - Geen vaarweg door de Hegewarren te realiseren en de bestaande situatie te handhaven - dat een nieuwe vaarweg naar Drachten geen deel uitmaakt van de aanstaande planfase van de gebiedsontwikkeling Hegewarren
Taheakke	:	1. Memo Onderzoek Vaarweg Drachten 2. Eindrapport Co-creatie Hegewarren Specifiek: hoofdstuk 6: Perspectief op de inpassing van een vaarweg 3. Bijlagenrapport Co-creatie Hegewarren Specifiek: - Memo Inpassingsstudie (p.17) - Memo Zuiging (p.13) - Memo Voortoets Doorsnijden Natura2000 gebied (p.23) - Memo Financiële haalbaarheid (p. 138, paragrafen 2.1.3, 3.1.4, 3.8) - Memo veiligheid op het water (p. 230) 4. Notitie maatvoering binnenvaartvloot 5. Notitie Actualisatie Brede Ruimtelijk-economische Analyse Panteia

Taljochting	:	

Kontekst	: <u>Voortraject vaarwegen</u> De gemeente Smallingerland en het bedrijvencluster in de haven van Drachten doen een beroep op de provincie om de vaarweg Drachten op te waarderen naar een CEMT (De klassenindeling bepaald door de Conférence Européenne des Ministres de Transport) klasse Va vaarweg (geschikt voor grotere schepen, met een lengte tussen 86 en 110 meter). Er zijn meerdere redenen om te kijken naar een andere route voor de vaarweg. De huidige route is suboptimaal, want deze loopt door het natuur en recreatiegebied De Alde Feanen. Er zijn zorgen over de veiligheid op het water en het effect van de beroepsvaarweg op de natuur. Nadat diverse andere oplossingen de afgelopen jaren onderzocht en afgefallen zijn (andere tracé's, het verplaatsen van bedrijven, een fly-by terminal langs het PM-kanaal, innovatieve vormen van vervoer), ligt sinds 2020 de vraag voor of een opwaardering via de Hegewarren een goede oplossing is. Bij de besluitvorming in uw Staten op 27 november 2019 is in de startnotitie over de vaarweg opgenomen: "Dit is alleen mogelijk als in het planproces daadwerkelijk aangetoond wordt dat het haalbaar is om de vaarweg goed in te passen in de omgeving (Grou, de Burd, Hegewarren, de Veenhoop), met oog voor de bezwaren over veiligheid, bereikbaarheid en invloed op natuur en landschap." Gezien de lange historie van dit onderwerp, is het belangrijk om met het nu voorliggende afrondend onderzoek duidelijkheid te geven aan de omgeving, de betrokken gemeenten (Smallingerland, Tytsjerkstradiel, Leeuwarden) en het bedrijventerrein De Haven. <u>Bestuursakkoord 2019-2023 (Geluk op 1)</u> In het Bestuursakkoord is vastgesteld dat de Vaarweg Drachten onderdeel uitmaakt van het gebiedsproces Hegewarren: "Een verbetering van de vaarweg Drachten kan pas aan de orde komen wanneer in dat gebiedsproces duidelijke <u>synergie</u> met andere kansen voor het gebied blijkt." <u>Onderstaande motie is meegenomen in de opdracht:</u> Motie 2.176 "In de scope wordt de mogelijkheid van het ontvlechten van beroepsvaart en recreatieverkeer op de vaarroute naar Drachten meegenomen. Daarbij wordt het bevaarbaar maken van de route over de Ald Headamsleat, met een korte doorsteek door de Hegewarren, bekeken." Met het oog op het creëren van meerwaarde voor de recreatieve vaarder, zijn in de voorkeursvariant voor de Hegewarren (Open en Natuurlijk) twee doorsteken gerealiseerd voor recreatief verkeer. Daarmee is het zuidelijk deel van de Hooidamsloot (van Earnewâld tot de Hooidambrug) ontvlochten; recreatief verkeer heeft de mogelijkheid om samen opvaren op dit deel van de beroepsvaarweg te vermijden. De Ald Headamsleat heropenen was een minder logische optie in combinatie met het waterrijke ontwerp Open en Natuurlijk, waar nieuwe noord-zuid routes gecreëerd zijn vanaf de Grutte Krite door de Hegewarren naar het Grietmansrak. Bovendien werd tijdens het proces gevreesd dat met een doorsteek via de Ald Headamsleat belangrijke natuurwaarden aangetast zouden worden.
------------------------	--

Hegewarren

Op 27 november 2019 kregen we de opdracht van Uw Staten om samen met het Wetterskip Fryslân en de gemeente Smallingerland te onderzoeken wat de beste inrichting voor de toekomst van de Hegewarren is. We deden dat in samenwerking met de omgeving in een co-creatieproces. Conform dat besluit onderzochten we ook of er synergie is tussen de gebiedsontwikkeling en het realiseren van een betere route voor de beroepsvaarweg van en naar Drachten dan de huidige route door De Alde Feanen.

In april jl. was de gebiedsontwikkeling aan de orde in uw Staten. We legden de resultaten van het co-creatieproces voor en stelden u voor de planfase voor voorkeursalternatief 'Open en Natuurlijk' te starten. In afwachting van duidelijkheid over de vaarweg Drachten heeft u die resultaten ter kennisgeving aangenomen. De inrichting ligt opnieuw voor in de PS-vergadering van september 2022, na de besluitvorming over de vaarweg.

Probleemstelling	:	In 2019 hebben we van u de vraag gekregen om te kijken of een klasse Va vaarweg door de Hegewarren mogelijk en wenselijk is en of dit een passende oplossing is voor de bereikbaarheid van de haven van Drachten.
Probleemanalyze	:	Het college baseert dit voorstel op een afweging tussen de voordelen van een vaarweg voor de haven in Drachten en De Alde Feanen en de kosten en consequenties (nadelen) van een vaarweg door de Hegewarren en de bredere omgeving. Om die analyse te kunnen maken, is getoetst aan de doelstellingen uit de Vaarwegenvisie, het Bestuursakkoord en de kaders die zijn meegegeven bij de besluitvorming op 29 november 2019. Zo moest er synergie zijn met de kansen voor het gebied en tegemoet gekomen worden aan de bezwaren op het gebied van veiligheid, natuur en landschap. Er is gebleken dat een vaarweg door de Hegewarren niet voldoet aan die kaders.
Doelstelling / beëage effecten:	:	Het beoogde effect was om te onderzoeken of er een duurzaam economisch perspectief van de haven in Drachten middels een opwaardering van de vaarweg naar klasse Va haalbaar was door de Hegewarren op een veilige en adequate manier in balans met de natuur, recreatie en andere belangen in het gebied.
Risiko's	:	Bij het voorgestelde besluit horen de volgende risico's: - Een oplossing waarbij de kosten in balans zijn met de baten is in de toekomst lastiger. De kosten van toekomstige tracés zijn naar verwachting hoger dan het tracé via de Hegewarren. - De huidige (suboptimale) situatie in de Alde Feanen blijft bestaan en vraagt nader onderzoek naar maatregelen om de veiligheid te verbeteren - Een eventuele intensivering van de beroepsvaart kan effect hebben op de veiligheid op het water. - De concurrentiepositie van de bedrijven in de haven verslechtert ten opzichte van havens met een klasse Va vaarweg doordat er geen gebruik gemaakt kan worden van het schaalvoordeel van grotere schepen. Mocht blijken dat klasse IV schepen sneller uit faseren dan nu met zekerheid gesteld kan worden, dan zal dat effect groter zijn. In dat laatste geval zal ook de aantrekkelijkheid van de haven als vestigingslocatie verslechteren.
Probleemoplossing	:	Ons voorstel is om de bestaande situatie vooralsnog te handhaven en geen vaarweg door de Hegewarren te realiseren. Met deze keuze maakt een klasse Va vaarweg naar Drachten dóór de Hegewarren geen onderdeel uit van de planfase van de gebiedsontwikkeling.
Foarkaroplossing/ Yntegrale ôfwaging	:	Alles overwegende concluderen we dat de consequenties van een vaarweg door de Hegewarren en de kosten daarvan, met de kennis van nu, niet opwegen tegen de maatschappelijke voordelen.

	Er is wel financiële synergie (de kosten voor de vaarweg zijn beduidend lager dan eerdere ramingen, zonder gebiedsontwikkeling: 40-45 miljoen euro ipv 70 miljoen), maar het co-creatieproces heeft uitgewezen dat een vaarweg niet inpasbaar is zonder consequenties voor het gebied. Ook het draagvlak voor de gebiedsontwikkeling staat onder druk: juist de thema's die door de omgeving gewaardeerd worden (recreatie en natuur), worden door de aanleg van een vaarweg minder aantrekkelijk. De economische ontwikkeling van Drachten een van de grootste kernen van Fryslân is erg belangrijk, voor Smallingerland én de Haven. We zien belangrijke ontwikkelingen t.a.v. o.a. ICD die we toejuichen en ook de belangen van bestaande bedrijven in de haven nemen we serieus. We ondersteunen ook de visie dat investeringen in infrastructuur tot aanvullende ontwikkeling kan leiden maar zien voor deze specifieke investering nog te weinig perspectief. De bedrijven zijn geïnformeerd over de uitkomsten van het onderzoek naar de vaarweg in de Hegewarren. Tegelijkertijd is op dit moment de noodzaak van een opwaardering onvoldoende onderbouwd. De actualisatie van de economische baten laat zien dat de toekomstige baten op dit moment beperkt zijn (rapport van Panteia) en deels onzeker (memo ontwikkelingen binnenvaart). Daarmee is het onvoldoende onderbouwd dat dat de huidige bereikbaarheid niet passend is. Met de bedrijven en de gemeente blijven we uiteraard in gesprek over de ontwikkeling en bereikbaarheid van de haven, en de brede economische ontwikkeling. Naast de transport- en emissiebatens heeft een nieuwe vaarweg als voordeel dat de suboptimale situatie in De Alde Feanen verdwijnt. De voordelen in De Alde Feanen zijn echter, ten opzichte van de effecten in de Hegewarren, niet van een omvang dat deze (opgeteld bij de baten voor de haven) de investering alsnog rechtvaardigen (40-45 miljoen euro). Ook ná de toegezegde financiële bijdrage van de gemeente en de bedrijven (in totaal € 15 miljoen) blijft er voor de provincie € 25 tot 30 miljoen over om te financieren. Er zijn geen aanvullende mogelijkheden voor externe financiering gevonden. Tot slot is het, ook conform de wens van uw Staten, nodig om duidelijkheid te bieden t.a.v. de vaarweg voor de gebiedsontwikkeling Hegewarren. Alternatief Als voorliggende informatie anders tegen elkaar afgewogen wordt, is het opwaarderen van de Vaarweg Drachten middels een tracé voor klasse Va door de Hegewarren wel mogelijk, mits voor de Hegewarren gekozen wordt voor Open en Natuurlijk vanwege de financiële synergie met de gebiedsontwikkeling. Dan wegen de voordelen van het verdwijnen van de vaarweg uit De Alde Feanen, het effect van een opwaardering op de concurrentiepositie van het bedrijvencluster in het haven van Drachten en de mogelijke meerwaarde ervan op de economische potentie van de Haven - waar nu niet met zekerheid iets over te zeggen is - zwaarder mee in uw keuze dan de geschetste consequenties en kosten.
--	---

		De financierbaarheid en de juridische haalbaarheid vormen wel een risico bij dit alternatief. Mede vanwege de ligging vlak bij een Natura-2000 gebied achten we de kans dat het besluit t.z.t. succesvol aangevochten wordt aanzienlijk. Het zal daarnaast als effect hebben dat het planproces van de Hegewarren, naar verwachting, langer duurt vanwege het vergroten van het plangebied, een complexer ontwerp en andere ruimtelijke procedures. Ook zijn er meer belanghebbenden en tegenstellingen. Daarmee zullen de proceskosten stijgen, wordt de doorlooptijd langer en stijgen de benodigde fte's. Als je uitgaat van 2,5 procent, schatten we de aanvullende kosten hiervan op circa € 1.750.000, - Dat is 2,5% van de volledige kosten van de vaarweg (zonder de synergie effecten mee te nemen), namelijk € 70 miljoen. Voor de financiering van de proceskosten en de investering in de vaarweg zal dan een plan moeten worden opgesteld.
Útfiering	:	n.v.t.
Monitoaring/evaluaasje	:	Om te beoordelen of er ook in de toekomst nog sprake is van een passende (en veilige) bereikbaarheid van de binnenhaven, monitoren we de veiligheid, de economische ontwikkeling van de natte bedrijventerreinen en de ontwikkelingen in de maatvoering van de schepen in de beroepsvaart. Dit kan aanleiding zijn om het besluit voor de vaarweg Drachten in de toekomst te heroverwegen.
Stjoering	:	n.v.t.
Ferfolchproseduere	:	Het college zal, in overleg met de gemeenten en de omgeving, een veiligheidsmaatregelenpakket voor het bestaande tracé door De Alde Feanen uitwerken. We blijven als provincie constructief in gesprek met de gemeente en de bedrijven over een duurzame economische ontwikkeling en de bereikbaarheid van de haven en wat daarvoor nodig is.
Oare punten	:	

UTSTEL

Underwerp : Vaarweg Drachten

Provinsjale Steaten fan Fryslân

Nei it lêzen fan it útstel fan Deputearre Steaten fan Fryslân fan , nr. ..., oangeande ...

Mei it each op

Oerwagende dat :

1. de opwaardering van de Vaarweg Drachten via een tracé via de Hegewarren in beperkte mate synergie heeft met de gebiedsontwikkeling. Deze beperkt zich tot een (forse) kostenbesparing voor de vaarweg, maar er is geen synergie met de doelstellingen van de gebiedsontwikkeling
2. het ontwerpproces niet overtuigend heeft aangetoond dat het haalbaar is om de vaarweg goed in te passen in de omgeving (Grou, de Burd, Hegewarren, de Veenhoop), met oog voor de bezwaren over veiligheid, bereikbaarheid en invloed op natuur en landschap (uitgangspunt uit de startnotitie);
3. het tracé door de Hegewarren daarmee niet aansluit op het uitgangspunt in de Provinciale Vaarwegenvisie, dat er een balans is tussen natuur, recreatie en binnenvaart,
4. de transportbaten van de ingreep zich in de huidige situatie niet verhouden tot de benodigde investeringskosten en dat toekomstige economische baten van een klasse V vaarweg moeilijk in te schatten zijn met de kennis van nu
5. op dit moment is onvoldoende onderbouwd dat er voor de binnenhaven van Drachten op dit moment géén sprake is van een passende bereikbaarheid (uitgangspunt in de Provinciale Vaarwegenvisie)
6. de voordelen in De Alde Feanen, ten opzichte van de effecten in de Hegewarren, niet van een omvang zijdat deze (opgeteld bij de baten voor de haven) de investering alsnog rechtvaardigen
7. de voordelen van een tracé door de Hegewarren daarmee onvoldoende opwegen tegen de nadelen en er op dit moment onvoldoende argumenten zijn om een grote investering zoals via deze route deze te rechtvaardigen
8. het voor de belanghebbenden van het gebiedsproces Hegewarren - waarin het mogelijk is om belangrijke maatschappelijke opgaven in samenhang op te lossen - van groot belang is dat er duidelijkheid komt over een mogelijke vaarweg voor beroepsvaart door het gebied

Beslute

- : - Geen vaarweg door de Hegewarren te
realiseren en de bestaande situatie te handhaven
- dat een nieuwe vaarweg naar Drachten
geen deel uitmaakt van de aanstaande planfase van de
gebiedsontwikkeling Hegewarren

Sa feststeld troch Provinsjale Steaten fan Fryslân yn harren iepenbiere gearkomste fan,

, foarsitter

, griffier